

majd megnéztük a somlyóújlaki, krasznai, szilágynagyfalui református templomokat. Somlyóújlakon megnéztük Boér Klára tanárnő néprajzi gyűjteményét. Szilágynagyfaluban a helyi RMDSZ és a tanári kar vendégeiként ebédeltünk az iskolában, ahol a házigazda Major Miklós tanár volt, és ugyanitt egy kiállítást szerveztek a mi részünkre szilágysági varrottasokból.

E konferencián 67-en vettek részt a Partiumból és Erdély minden részéből. Az előadások egy részét a Partium folyóirat közölte le.

Dukrét Géza

Nők a populáris kultúrában és a folklórbán

Budapest, 1997. április 11–13.

1997 április 11–13-án került megrendezésre a *Nők a populáris kultúrában és a folklórbán* című interdiszciplináris konferencia a Magyar Néprajzi Társaság Folklór Szakosztálya, az ELTE Folklór Tanszéke és az MTA Néprajzi Kutatóintézete szervezésében.

A háromnapos konferenciát változatos témák és előadások jellemezték, a résztvevők több mint negyven előadást hallgathattak meg. Természetesen minden előadás középpontjában a nő állt: a nő pszichológiája, helye a mitológiákban, a társadalomban, a családban, a munkában, a népköltészeti alkotásokban stb.

A konferencia első napja a pszichológia és a mitológia jegyében telt el. Pszichológus szakemberek foglalkoztak a női psziché különböző aspektusaival. Séra László pszichológus előadása a kognitív képességek nemi meghatározottságának problémáját taglalta; megállapításai szerint a két nem kognitív képességei közötti különbségek magyarázatát biológiai és kulturális tényezők sokasága adja. Puskás Ildikó előadása az ókori Indiába kalauzolta el hallgatóit, Schiller Vera a szüzességre kötelezett papnők sorsát vizsgálta. Szigeti Jenő jóvoltából pedig betekintést nyerhettünk az őszösvetségi nők világába.

Keszeg Vilmos, Csonka Takács Eszter és Benedek H. Erika előadása a nők életének nemiség által meghatározott kérdései néhány aspektusára világított rá. Pócs Éva előadása a női munkák tabulényeivel foglalkozott, és ehhez kapcsolódott Jung Károlynak a pénteki mosás-tilalom kérdéskörében végzett kutatása is.

A konferencia második napján társadalomnéprajzi előadások hangzottak el. Nagy Janka Teodóra a nemek közötti munkamegosztás kérdését taglalta, majd Penavin Olga, Krupa András, Balázs Lajos és Zakariás Erzsébet előadása által betekintést nyerhettünk a szlavóniai, szlovákiai és erdélyi asszonyok sorsába is. Györgyi Erzsébet a házasságkötés hagyományos formáját elemezte, Tóthné Litovkina Anna és Nagy Janka Teodóra a házassági és társkereső hirdetések vizsgálatával a társkeresés jelenkori kérdéseinek egyik vonatkozását érintette. Zsélyi Ferenc idős asszonyok élettörténetét vizsgálva arra a megállapításra jutott, hogy ezen szövegek szervezőelve nagyon gyakran az egyén betegségeinek a sorozata. Deáky Zita a bábaságról tartott előadása bemutatta a bábaság intézményének történeti kialakulását, és vázolta a baba társadalomban elfoglalt sajátos státusát. Pető Andrea előadása az 1945–49 közötti időszak nőképének kialakulási folyamatát követte nyomon, kulturális és politikai síkon vezetve vizsgálatait.

A konferencia harmadik napján folklór és irodalmi témák kaptak teret. Voigt Vilmos a folklórműfajok nemi megoszlását vizsgálta, és rávilágított arra, hogy sok

esetben az adatok hiányosságai nagyban nehezítik a történeti kutatásokat. Az előadások egy csoportja egy-egy alkotást elemzett. Orosz György egy orosz hősnének, Demény István Pál az *Emese álma* monda motívumelemzését végezte el. Több előadás foglalkozott különböző műfajok női aspektusainak vizsgálatával, de történeti kutatások eredményei is elhangzottak. Így Küllös Imola XVII–XVIII. századi közköltészetet vizsgálva elemezte a nők, lányok helyzetét. Sárdi Margit a női hivatás alakulását vizsgálta a XVII–XVIII. századi magyar irodalomban.

A konferencia előadásait végighallgatva a résztvevők színes képet kaphattak a női kultúra és a női státus történeti-társadalmi és folklórbeli alakulásáról.

Benedek H. Erika

Fiatal Néprajzkutatók V. Országos Konferenciája Egészség-Betegség-Kultúra

Ócsa, 1997. május 27–28.

A miskolci Kulturális és Vizuális Antropológia Tanszék és a Semmelweis Orvostudományi Egyetem Magartartáskutató Intézete közös rendezésében került sor a Fiatal Néprajzkutatók V. Országos Konferenciájára. Piróth István és Kovács Gábor voltak a rendezvény házigazdái az ócsai (Budapesttől 20 km-re levő) Egressy Gábor Szabadidőközpontban. A szervezők előzetes szándéka, „programja”: „A konferencia (...) kettős célt szolgál: egyrészt a témához közel álló legfrissebb néprajzi kutatási eredmények szemléje kíván lenni, másrészt több tudományterület jelenlevő képviselőin keresztül igyekszik az egyes szakterületek kérdéseit, problémáit és eredményeit egymással megismertetni”. Az ajánlott témakörök: a gyógyítás, a gyógyító, a beteg, a betegségképzet és az egészségképzet, születés és halál, korunk betegségei.

Mivel Komáromi Tündével kis késéssel érkeztünk a konferencia helyszínére, az első nap néhány előadásáról (Sándor Ildikó és Palya Beáta; Horkai Anita; Dienes-Oehm Dávid; Szilágyi Zoltán Péter) lemaradtunk. Az ebéd után kezdődő előadásokat a SOTE magartartáskutatói mutatták be.

Léder László *Munkanélküliség és gyász* címmel tartott előadása a pszichológiában a gyászra és a gyászmunkára kidolgozott modelleket vonatkoztatta a munkanélkülivé váló személyek reakcióira. Következtetései azt hangsúlyozták, hogy a halálos beteg mellett és a gyász periódusában átélt veszteségélmény sok hasonlóságot mutat a munkanélküliségtől tartó és szándékuk ellenére azzá váló vizsgálati személyek reakcióival. Az előadás jól felépített vetített grafikonokkal és statisztikákkal illusztrált bemutatása volt egy folyamatban levő kutatásnak. Fogadtatása egyértelműen pozitív volt, bennem azonban néhány kérdés (és ellenvetés) fogalmazódott meg: Milyen hatása lehet magukra a munkanélküliekre, ha úgy kezdenek beszélni róluk – még ha tudományos körben is – mint gyászolókról? Nincs-e valami szöges ellentét a „gyászmunka” célja (ti. a veszteségbe való beletörődés) és a között a stratégia között, ami egy munkanélkülivé vált személy számára ajánlatos (új munkahely keresése)? Milyen társadalmi kontextusok befolyásolják ezeket a pszichológiai reakciókat?

Dr. Nagy Emese (*Homo Imitans és Homo Provocans: A humán inprinting jelentőségéről és mechanizmusáról*) egy kísérletsorral igazolta és videófelvétellel szemlél-